

Tisdagen den 19 november

Kl. 15.00

*Kompletteringsval till
utskott*

*Om översyn av jord-
förvärvslagen*

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Socialdemokratiska riksdagsgruppen har som suppleant i jordbruksutskottet under Grethe Lundblads ledighet anmält hennes ersättare Emmanuel Morfiadakis.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i jordbruksutskottet

Emmanuel Morfiadakis (s)

2 § Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

3 § Tredje vice talmannen meddelade att Ivar Virgin (m) denna dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom Lars Hjerténs uppdrag som ersättare upphört.

4 § Svar på interpellation 1985/86:27 om översyn av jordförvärvslagen

Anf. 2 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Martin Olsson har frågat mig om regeringen avser att låta företa en översyn av jordförvärvslagen, främst i syfte att förbättra förutsättningarna för förvärv av mindre jordbruksfastigheter.

Strukturutredningen för jord- och skogsbruk har i sitt betänkande föreslagit vissa ändringar i jordförvärvslagen, bl. a. vad gäller ägo- och ägarförhållanden. Liknande frågor behandlas för närvarande av den s. k. dödsbouthredningen, som beräknas lämna sitt betänkande om några månader.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till de erfarenheter som föreligger av lagens tillämpning bör behovet av en översyn av jordförvärvslagen övervägas.

Prot. 1985/86:30
19 november 1985

*Om översyn av jord-
förvärvslagen*

Anf. 3 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Jag ber först att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation. Det är ett svar som inte säger vidare mycket om vilken viljeinriktning regeringen har i fråga om jordförvärvslagen.

Alltsedan 1982 har jag årligen väckt motioner i riksdagen med krav på översyn av jordförvärvslagen, med syfte främst att öka förutsättningarna för förvärv för att driva vidare fastigheter som lantbruksnämnden inte ser som bärkraftiga eller utvecklingsbara. Jag har haft ett växande antal medmotionärer, och bakom årets motion står 13 partivänner jämte mig. Var och en av oss representerar sitt län, och det är erfarenheterna från våra resp. län som gjort att vi velat förändra och förbättra jordförvärvslagen.

En av våra utgångspunkter är vikten av att ha en levande landsbygd med tillräckligt stor befolkning för trivsel och gemenskap samt för underlag för samhällsservice såsom skolor, kommunikationer och mycket annat. Därför fordras att man verkar för att så många som möjligt kan bo på landsbygden. På landsbygden behövs både heltids- och deltidjordbrukare samt människor som bor där och ägnar sig åt annat arbete i bygden eller pendlar till större eller mindre tätorter. Endast med en sådan struktur på landsbygden kan tillräckligt stort befolkningsunderlag behållas eller uppnås.

De s. k. bärkraftiga jordbruken är grunden för vår livsmedelsproduktion. Men vid sidan av dessa måste det även i framtiden få finnas mindre enheter, såsom deltid- och kombinationsjordbruk, och över huvud taget jordbruk som inte lantbruksnämnden – men väl berörd jordbrukarfamilj – tror på och vill driva som självständig enhet.

Svensk landsbygd har alltid haft en sådan struktur. Även om rationaliseringspolitiken alltsedan 1940-talet gått ut på att skapa bärkraftiga enheter, är alltjämt majoriteten av landets drygt 100 000 jordbrukare att betrakta som deltid- eller kombinationsjordbrukare, eftersom majoriteten av jordbrukarfamiljerna tar en avsevärd del av sin inkomst från annan verksamhet än den gård de driver.

1979 års jordförvärvslag innebar viktiga förbättringar på flera områden. Den var ett resultat av de behov som förelåg under 1970-talet med bl. a. en oroande prisutveckling på jordbruksfastigheter och nedläggning av odlad jord.

Många fäste stora förhoppningar vid den nya jordförvärvslagen, där regionalpolitiska hänsyn fastslås. Man räknade med att den skulle göra det avsevärt lättare att förvärva mindre jordbruk än tidigare lag. Erfarenheterna visar att så knappast blivit fallet. Lantbruksnämnderna synes ha fortsatt att tillämpa ungefär samma praxis som tidigare. Vissa menar att tillämpningen av den nya lagen blivit fel jämfört med syftet, andra att lagen måste ändras eller kompletteras. Uppenbart är att förhållandena har ändrats och att en utvärdering och översyn av jordförvärvslagen måste göras.

Jag har nämnt vikten av en levande och livskraftig landsbygd och nödvändigheten att därför inte ensidigt driva storleksrationaliseringen och kravet på heltidsjordbruk. Andra skäl för att underlätta förvärv och innehav av mindre jordbruk är självfallet att man därigenom tillgodoser många familjers önskemål som etablerat sig på landsbygden, liksom man uppfyller många säljares önskemål som hoppas att gården skall drivas vidare som

fristående fastighet. Även olika önskemål om alternativa odlingsformer och en mer miljöriktig jordbruksdrift och etiskt försvarbar djurhållning kan i viss mån tillgodoses genom att små gårdar får drivas vidare.

Klart är att det över hela landet finns en växande opinion för att underlätta förvärv även av mindre gårdar. Speciellt strukturutredningen bidrog till denna opinion. Den utredningen föreslog ju en rad olika åtgärder som skulle påskynda sammanslagningen av fastigheter och ytterligare minska den enskildes bestämmanderätt. Förra jordbruksministern Anders Dahlgren rådde för ett och ett halvt år sedan sin efterträdare att kasta förslagen i papperskorgen. I januari i år väckte jag tillsammans med en medmotionär en motion med krav på riksdagens avståndstagande från strukturutredningens förslag.

Tyvärr ser jag nu i interpellationssvaret att jordbruksministern hänvisar just till strukturutredningen och att han mot denna bakgrund kan överväga behovet av en översyn av jordförvärvslagen. Jag vill fråga jordbruksministern om han avser att arbeta för att strukturutredningens av de flesta förkastade förslag skall inarbetas i jordförvärvslagen. Jag hoppas verkligen att så inte är fallet.

Att det även finns ett brett politiskt intresse för att göra en översyn av jordförvärvslagen visar bl. a. intervjuer i tidningen Land i augusti i år, där samtliga partiets ledande företrädare i jordbruksfrågor uttalade sig för en översyn ungefär enligt de riktlinjer som jag tillsammans med medmotionärer har begärt under flera år. Den ende som inte uttalade sig för en översyn var socialdemokraternas representant. Det borde alltså finnas förutsättningar för en bred enighet i denna viktiga fråga, om bara också socialdemokraterna ställer upp.

En sak som ofta har kritiserats är prisprövningen. Det finns flera exempel där lantbruksnämnden endast har godkänt ett pris som ligger långt under vad säljaren sett som rimligt med hänsyn till efterfrågan och till de ansträngningar och ekonomiska satsningar han under ett ofta strävsamt liv lagt ned på sin fastighet. Det finns därför starka skäl att en utvärdering görs även av prisprövningsreglerna liksom en bedömning av i vad mån det är erforderligt att behålla dem i framtiden.

Vad gäller förvärvsrätten bör en avvägning ske mellan behovet av att bilda eller förstärka s. k. bärkraftiga jordbruk och vikten av att behålla en mindre enhet och tillgodose ett allmänt landsbygdsintresse – även i fråga om befolkningsunderlag – och intressena hos såväl säljaren som den som önskar förvärva och bosätta sig på fastigheten.

Herr talman! Jordförvärvslagen och dess tillämpning innebär en svår avvägning mellan olika intressen och önskemål. Dessutom är tillämpningen av jordförvärvslagen väldigt betydelsefull för landsbygdens framtid. Det vore därför värdefullt med en bred politisk enighet om dessa svåra frågor.

Tyvärr är interpellationssvaret föga förpliktigande. Det talas endast om att behovet av en översyn av jordförvärvslagen bör övervägas. Något svar på min fråga, om översynen skall göras och om den bör leda till förbättrade förutsättningar för förvärv av mindre jordbruksfastigheter, har jag tyvärr inte fått.

Anf. 4 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag skall nu redovisa några synpunkter på jordförvärvslagen. Men jag vill först betona min principiella syn på att jordbruksnäringen liksom andra näringar skall ha så goda möjligheter som möjligt till lönsam verksamhet. Jordbruket skall grundas på enskilt ägande och enskild företagsamhet.

Jordförvärvslagen har tillkommit för att förbättra strukturrationaliseringen inom näringen. Uppfattningen har då varit att större jordbruksenheter leder till bättre effektivitet och därigenom i slutändan till billigare livsmedel samt dessutom ger bättre försörjning för dem som jobbar inom näringen.

Utvecklingen inom näringen ger nu skäl att ifrågasätta jordförvärvslagen, delvis mot bakgrund av den tillämpning som lagen fått genom lantbruksnämnderna, men det finns också skäl att anlägga principiella synpunkter på själva lagen.

Vi har nu, herr talman, en stor överskottsproduktion av livsmedel, bl. a. kanske som följd av de större enheterna. Den här överproduktionen är ett bekymmer för både producenterna och konsumenterna. De stora enheterna och kompletteringsköpen har medfört att många ägare till större fastigheter har blivit hårt skuldsatta. Målet att skaffa bärkraftiga enheter som skulle kunna klara familjernas försörjning har inte alltid kunnat uppnås. Många jordbrukare – också sådana som har större enheter – tvingas att ha förvärvsarbete vid sidan av jordbruket. Det är värt att observera att en stor del av jordbrukarnas inkomster även för större enheter kommer från arbete utanför jordbruket.

Jag vill, herr talman, i det här sammanhanget särskilt ta upp rationaliseringens följder för glesbygden, och jag tänker då speciellt på det som vi brukar kalla mellanbygd och skogsbygd, alltså områden som ligger utanför de intensiva jordbruksområdena och där förhållandena delvis är annorlunda och trycket på jordbruksmarken särskilt stort.

Jag känner till de här frågorna rätt bra genom tidigare arbetsuppgifter i glesbygd. Rationaliseringen har medfört att mangårdsbyggnaderna har styckats av och att jorden och skogen lagts till kanske en gård i varje by. De avstyckade bostäderna har blivit sommarbostäder, och avfolkningen har gått mycket snabbt.

Om en del av dessa enheter hade fått vara kvar och finna nya ägare, hade säkert många fler bott kvar på landsbygden, brukat jorden som deltidssysselsättning och sedan haft ett förvärvsarbete. Det hade betytt mycket för att hålla landskapet öppet och för att hålla liv i bygderna. Överskottet av jordbruksprodukter torde inte heller ha blivit så stort, eftersom det rör sig om begränsade arealer och begränsad avkastning. Många hade kanske också specialiserat sig på udda verksamheter – mångfalden inom jordbruket hade blivit större.

Det här gäller Norrland men också stora delar av Svealand och Götaland, där pendelavstånden många gånger är kortare.

Folkpartiet har i en partimotion begärt en översyn av jordförvärvslagen, delvis för att underlätta nyetableringar av deltids- och kombinationsjordbruk. Vi har också begärt en översyn av prisklausulerna.

Jag tycker, herr talman, att det är bra att jordbruksministern i dag

redovisar att han vill överväga en översyn av jordförvärvslagen. Men i svaret framgår inte hur jordbruksministern ser principiellt på dessa frågor.

Menar jordbruksministern att lagen skall mjukas upp? Menar jordbruksministern att prisprövningen skall förändras och släktförvärven underlättas? Kommer det att bli lättare för deltidsjordbruken? Menar jordbruksministern kanske att lagen skall skärpas?

Jag förmodar att jordbruksministern har funderat på direktiven. Jag tror att många är intresserade av jordbruksministerns principiella syn på de viktiga frågor som har tagits upp i interpellationen och som jag hoppas att vi får belysta ytterligare senare i debatten.

Anf. 5 ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Uppriktigt sagt är jag inte helt säker på vad jordbruksministerns svar innebar. Var det ett löfte om utredning eller inte?

Om det trots allt blir en utredning – den mest välvilliga tolkningen – gläder det naturligtvis oss moderater. Det har skrivits många motioner på detta tema under de senaste åren. Vi har försökt påvisa hur angeläget det är att vi får en ändring till stånd. Många människors öde har avgjorts på ett olyckligt sätt vid tillämpningen av den nu gällande lagen.

Jag blir något betänksam när jordbruksministern som ett skäl för sina överväganden åberopar strukturutredningen. En översyn med den rörelseriktning som strukturutredningen angav skulle för jordbruksministerns del vara att hoppa ur askan i elden. Det skulle ju egentligen innebära mer förmynderi och ytterligare elände för enskilda människor. Det är sannerligen inte vad vi nu längtar efter. Vi längtar efter litet sunt förnuft i dessa frågor, och det var kanske inte strukturutredningens starka sida. I den utredningen fick i stället regleringsivrare utlopp för sitt nit.

Jag utgår nu från att jordbruksministern, när han här åberopar strukturutredningen, anför denna utredning som ett varnande exempel och nämner den därför att utredningens förslag går stick i stäv mot den politik och de direktiv som jordbruksministern så småningom tänker presentera.

Vad vi åstundar med en ny översyn är att främja svensk landsbygd genom att medge mer deltidsbrukande. Vi vill ha en återgång till vad som gällde före 1979 beträffande släktförvärv. Vi vill att prisprövningen skall avskaffas. Jag skall inte utveckla dessa synpunkter mera vid detta tillfälle, då jag tycker att de kanske inte hör till saken, men vi är mycket angelägna om att översynen av jordförvärvslagen kommer till stånd.

Det förhållandet att också dödsboutredningens förslag skall fogas till utredningsunderlaget gör mig litet betänksam, och det av ett enda skäl: Det dröjer ytterligare någon månad eller ett halvår, om det vill sig illa ett år, innan utredningen kan börja arbeta. För varje månad som går kommer det fram nya exempel på olyckor till följd av tillämpningen av nuvarande lag. För den skull tycker vi att åberopandet av dödsboutredningen inte var så lyckat. Den svenska jordförvärvslagstiftningen är helt enkelt så dålig att det inte får flyta mer vatten under broarna innan vi rättar till missförhållandena.

Jag upprepar vad Ernestam nyss sade: Om jordbruksministern vill lugna svensk landsbygdsbefolkning kan han verkligen göra det genom att redan nu, om än i allmänna formuleringar, berätta litet om i vilken riktning direktiven

kommer att skrivas. Vi längtar så innerligt efter detta. Jordbruksministern skulle bli "dagens man" i Sverige om han dels lovade en ny utredning, dels lyfte på locket och talade om vad han avser att göra. Helst skulle han också försäkra oss om att utredningen kommer att arbeta någorlunda snabbt. Efter att ha uttalat den förhoppningen har jag inte för avsikt att delta mer i överläggningen.

Anf. 6 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag har med förundran tagit del av jordbruksministerns svar. Det förefaller som om regeringen och statsrådet har avvikit från ett tidigare ställningstagande. Jag har nämligen läst i tidningar att statssekreterare Ulf Lönnqvist har sagt att det skall bli en utredning om jordförvärvslagen. Riksdagens utredningstjänst har vidare frågat statsrådets eget departement om detta och fått svaret att statsrådet, åtminstone vid sittningar med journalister, har sagt att det skall bli en utredning.

Då frågar man sig naturligtvis, herr talman, vad statsrådet menar när han säger följande i svaret: " -- -- bör behovet av en översyn av jordförvärvslagen övervägas".

Jag frågar i likhet med Arne Andersson i Ljung, i vars anförande jag helt instämmer, i vilken riktning man kommer att arbeta vid en eventuell prövning och vid överväganden och så småningom förslag. Men den första frågan måste dock vara: Blir det en utredning eller inte? Om det inte blir någon, så innebär det att statsrådet eller regeringen i dess helhet har kommit att avvika från tidigare ställningstagande.

Det är naturligtvis mycket illavarslande att statsrådet Svante Lundkvist här tar upp strukturutredningen och dess betänkande, ett betänkande som mer än något annat har fått landsbygdens folk och jordbrukarna som yrkeskår att kraftigt reagera. Vi moderater har från början sagt nej till praktiskt taget allt som hänför sig till den röda tråd som varit så påfallande i utredningen, och vår företrädare i utredningen har, till skillnad från andra ledamöter i utredningen, reserverat sig.

Det finns mycket att föreslå beträffande en kommande utredning, som vi nu hoppas på. Med den knappa taletid som vi ledamöter numera har till vårt förfogande i interpellationsdebatter kan inte allt föras fram här, men det skulle vara intressant att veta om inte Sveriges jordbruksminister Svante Lundkvist har funderat över hur landsbygden så småningom skall se ut. Har jordbruksministern funderat över om det skall finnas så pass många människor kvar i jordbruket att den infrastruktur som man talar om och som finns på de flesta håll i landet kan överleva? Med en jordbrukspolitik som baserar sig på jordförvärvslagens regler om strukturrationalisering kommer nämligen en större del av de nuvarande jordbruksenheter att försvinna. De kommer att sammanläggas med större enheter. Man talar om att på det sättet skapa bärkraftiga jordbruk, men följderna har i stor utsträckning blivit att man skapat konkursmässiga jordbruksfastigheter.

Vi har kunnat iaktta en starkt växande opinion. Statsrådet har kanske tagit del av vad en partikamrat från Värmland sade under sin tid som riksdagsledamot, när han bokstavligen slog larm om den utarmning som sker och som han kunde iaktta i åtminstone västra Värmland. En socialdemokratisk riksdags-

man slog alltså larm om hur jordförvärvslagen skapar en döende landsbygd.

Det har här i kammaren flera gånger framhållits att man överväger ändringar, och något har väl också utskottets majoritet glidit i, som jag och också landsbygdens folk ser det, rätt riktning. Men vi har ännu icke fått ta del av ett ställningstagande där man klart och tydligt anger att människorna själva skall få lov att avgöra om det finns en möjlighet att leva, bo och verka på en jordbruksfastighet. Man vill i stor utsträckning – det är opinionens klara och tydliga signaler – låta bärkraften avgöras av människorna själva, inte av de tjänstemän som på lantbruksnämnderna gör sitt bästa för att tolka jordförvärvslagen så restriktivt som möjligt, vilket har lett till en mängd överklaganden. Dess värre tycks inte regeringen ha förstått att vi nu står inför nödvändigheten av att förändra denna lagstiftning så, att landsbygden har en framtid. Och framtid kan landsbygden ges endast under förutsättning att människor bor där, människor som inte alltid behöver leva enbart på jordbruk, utan jordbruket måste kunna få bli en deltidssysselsättning i kombination med annan förvärvsverksamhet.

Anf. 7 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Vi har en svår arbetslöshet här i Sverige. Den gör sig särskilt gällande i glesbygderna och i mellanbygderna. Det är nödvändigt att vi försöker skapa arbetsmöjligheter i de bygder som är mest utsatta, så att människorna där kan få en utkomst på ett eller annat sätt. Det är då också mycket viktigt hur jordförvärvslagen tillämpas för att man skall få en så levande bygd som möjligt.

När det gäller kombinationssysselsättningar vill jag säga att det är svårt att få ett heltidsarbete i glesbygden. Avstånden är långa och det är många förhållanden som inte passar in. Sedan lång tid tillbaka har människorna i glesbygden fått finna sig i att ta olika arbeten – man har försökt klara sig fram och försörja sig själv och sin familj. Jordbruk och skogsbruk är basnäringarna, som de allra flesta utgår ifrån och försöker kombinera med ett annat arbete. Det kan vara en liten rörelse av annat slag eller en viss deltidssysselsättning. Det kan innebära nästan vad som helst, men det krävs att man får ha ett litet jordbruk att utgå ifrån. Om man kan ordna det så skulle fler kunna få utkomst, och servicen skulle bli mycket bättre.

Det är viktigt från såväl regionalpolitisk som glesbygdspolitisk synpunkt att vi gör klart för oss från början att dessa bygder måste bestå. Glesbygdsdelegationen har jobbat mycket med dessa frågor.

Låt mig få säga att den jordförvärvslag som vi för närvarande har egentligen tillåter ganska mycket, om den i olika sammanhang tillämpas på ett sådant sätt att det gynnar glesbygden och dem som har ett positivt intresse för att leva och bo där och därmed skapa möjligheter för bygden. Erfarenheten visar att det är väldigt stor skillnad på hur olika lantbruksnämnder tolkar lagen, och det är därför nödvändigt med en översyn, så att man får klarare regler.

Jordbruksministern är mycket försiktig i sitt svar. Flera talare har sagt här att jordbruksministern borde ha varit mer positiv. Jag var själv med i Umeå för i dag 14 dagar sedan, då Svante Lundkvist direkt uttalade att det skulle bli en översyn. Jag hoppas att han ger det beskedet också här i den replik som

han väl kommer upp i senare. Jag tror att vi måste se det som nödvändigt med en översyn.

När det gäller strukturutredningen har det sagts att man bara skall kasta den i papperskorgen. Jag tycker emellertid att vi skall läsa den ordentligt och se vad som kan vara bra i den och vad som är dåligt. Det gäller alltså det som är bra och som man från olika partiers sida kan komma överens om, och det bör man kunna ta.

Jordbruksministern sade för 14 dagar sedan att det är bra om vi kan få en så bred uppslutning som möjligt kring åtgärder som ger ett gott resultat. Det resonemanget har jag instämt i, för det är riktigt. Men har man den inställningen, skall man också se till att man tar itu med sådant som kan öka möjligheterna för de människor som bor på en ort och som arbetar och söker sin utkomst där.

I strukturutredningen fanns ju en del saker – jag avser t. ex. bättre avdragsregler vid försäljning av skog och vissa förbättringar som då skulle kunna åstadkommas – som syftade till att skogen skulle komma i aktiva människors händer. Vidare fanns där också tanken på en höjning av det skattefria beloppet i fråga om realisationsvinstbeskattningen, och det är också en bra sak. Dessutom gäller det möjligheten för en säljare av en fastighet att få vara kvar på denna och jaga där, även efter överlåtelsen av fastigheten. Det är ytterligare en sak som det kunde vara bra att överväga. Många människor har litet markskifte i skogen just för jaktens skull. Men sedan kanske det inte blir vare sig liv eller rörelse i övrigt på fastigheten. Det kanske inte heller blir någon skötsel och avverkning av skogen i fråga, och sådant är ju inte bra.

Med andra ord: Vi behöver få en översyn av jordförvärvslagen. Det behöver alltså tydligare och säkrare sägas ifrån att de människor som vill bo på en viss ort skall få större möjligheter att göra det. Det är nödvändigt för orterna i fråga och även för samhället i dess helhet.

Jag tolkar jordbruksministern så, att han är villig att jobba med dessa frågor och att lägga fram förslag i nämnda riktning. Sedan får vi försöka göra det bästa möjliga av situationen. Jag varnar dock för det rena tvång som fanns med i strukturutredningen. Sådant mår ingen bra av, och det skall vi inte ta.

Anf. 8 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag må då säga att det var en hård dom som de tre borgerliga partiernas talesmän fällde över den jordförvärvslag som vi fick så sent som 1979, på förslag av den dåvarande borgerliga regeringen.

Jag menar för min del att det – detta sade även Bertil Jonasson – naturligtvis också finns en hel del möjligheter att åstadkomma förändringar i samband med en översyn av tillämpningen av lagen. En jordförvärvslag skall vara till stöd för dem som aktivt brukar jorden. Jag har föreställt mig att vi fortfarande har den inriktningen beträffande jordbrukspolitiken att vi vill stödja familjejordbruket. Enligt min åsikt måste det också i fortsättningen finnas en jordförvärvslag. När jag hörde några talare här fick jag närmast ett intryck av att jordförvärvslagen helt skulle avskaffas. Men jag menar alltså att det måste finnas en jordförvärvslag som bl. a. gör det möjligt för den som vill bli heltidsjordbrukare – om jag får använda det uttrycket – och som för

närvarande befinner sig i den situationen att han tvingas arrendera, på kanske bara ett år och genom muntlig överenskommelse, att över huvud taget driva ett jordbruk som har ett sådant underlag att han får sin försörjning. Det skall finnas en möjlighet för den sortens jordbrukare att göra en sådan komplettering att det blir ett familj jordbruk som är bärkraftigt. Detta är den ena sidan av saken.

Sedan vet vi att det här landet har en sådan struktur att vi, om vi vill – och det vill vi – försöka skapa försörjningsmöjligheter inte minst ute i glesbygden, också måste räkna med att man får lov att tillgripa kombinationer av olika typer av sysselsättningar i de fall frågan om jord-skog kommer in i bilden. Det kan gälla både jordbruk och andra möjligheter till sysselsättning.

När Bertil Jonasson och jag var på glesbygdskonferens i Umeå hade jag en känsla av att vi var ganska överens om att det här fanns problem som vi måste angripa om vi skulle kunna klara glesbygden i dessa sammanhang. Ett av problemen var utboägandet och det passiva ägandet, som man från glesbygdsdelegationens sida sade var det största hindret för att människor i glesbygden skulle kunna få den möjlighet de vill ha att utnyttja jord- och skogsbruk som en försörjningskälla.

Till dem som nu oroar sig för strukturutredningen vill jag säga att jag hela tiden har framhållit att direktiven till den utredning som tillsattes av dåvarande jordbruksministern Anders Dahlgren, med stöd av – det kunde jag läsa mig till – Georg Danell och dåvarande budgetministern Wirtén, redovisade problem som fortfarande är olösta. Om man nu inte i alla avseenden lade fram förslag som man i dag är beredd att omsätta i praktiken, så återstår problemen. Jag skulle vilja varna dem som nu talar illa om tankegångarna bakom direktiven till strukturutredningen för att sopa dessa problem under mattan. Om vi vill göra någonting för glesbygden får vi sannerligen också fundera över hur vi skall ta itu med de problem som man tidigare var överens om att redovisa i direktiven till denna utredning.

Martin Olsson sade att vi står inför många svåra avvägningsproblem, och det är sannerligen så. Här har också nämnts prisprövningen. Jag vill på den punkten säga att jag inte vill medverka till en utveckling som leder till spekulation i jordbruksfastigheter, vilket alltså skulle innebära att de som verkligen skall bruka jorden får bekymmer med att komma över fastigheter till priser som innebär lönsamhet, så att det hela går runt.

Min uppfattning är att det finns anledning att se över jordförvärvslagen. Det gäller i första hand tillämpningen av lagen, men det gäller också i vilken mån lagstiftningen behöver ändras på någon punkt.

Med detta hoppas jag att jag har kunnat något bidra till att det skapas en debatt som kan föras mera mot bakgrund av de realiteter som vi måste försöka komma till rätta med. Förhoppningsvis kan denna debatt sluta – jag vidhåller att det är viktigt i dessa frågor – i en bred enighet, eftersom vi här berör problem som är utomordentligt besvärliga och bekymmersamma.

Anf. 9 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Först vill jag tacka de många som har yttrat sig i denna debatt i anledning av den interpellation som jag har framställt och det svar som jag har fått. Det är glädjande att så många vill yttra sig och att praktiskt taget allt

som har sagts i stort sett överensstämmer med vad jag har krävt här i riksdagen i flera års tid och som jag i koncentrat har angett i interpellationen och i mitt tack för interpellationssvaret.

Om jordbruksministern anser att detta är en hård dom över jordförvärvslagen må det vara hans sak. Jag sade i min kommentar att 1979 års jordförvärvslag var ett resultat av den situation som förelåg och de erfarenheter man hade i slutet av 1970-talet. Förhållandena har nu ändrats, och lagen behöver ses över, t. ex. vad gäller rätten att förvärva mindre jordbruksfastigheter.

När man väcker motioner blir det många gånger ingen respons, åtminstone inte långt utanför detta hus. Inga av de motioner jag har väckt under 15 riksdagsår har gett sådan respons som just motionerna i detta ärende.

Människor har gått runt i sina bygder och samlat namn på listor där det står: Vi stöder Martin Olssons m. fl. motion om krav på översyn av jordförvärvslagen. Jag tror att det är viktigt att vi politiker försöker kanalisera opinioner, även opinioner från de små på landsbygden, från dem som inte tidigare varit så högljudda och inte direkt haft några företrädare. Strukturutredningen gjorde att de blev mera högljudda och att opinionerna växte. Man inser nu att småjordbruken skall ha en framtid.

Strukturutredningen hinner jag inte kommentera; jag kanske kan återkomma till den i nästa anförande.

Det är inte bara i vårt land som den här frågan diskuteras. I radions jordbruksprogram har sagts att ändringar redan införts i vårt södra grannland Danmark, men enligt uppgifter jag nyss har erhållit från utredningstjänsten heter det nu att en ny lantbrukslov är under förberedande i Danmark. De nya lagreglerna kommer att innebära vissa förenklingar av jordbruksförvävsreglerna, exempelvis när det gäller rätten att förvärva mindre egendomar. Danmark ligger alltså före Sverige. Jag hoppas att vi följer Danmark.

Jag vill nu fråga jordbruksministern, med anledning av att formuleringen är litet vag i interpellationssvaret: Kommer det verkligen att tillsättas en utredning, och när kommer den i så fall att tillsättas? Kommer utredningen och direktiven att tillgodose de krav som jag tagit upp i min interpellation?

Anf. 10 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Svensk landsbygd har haft en mycket bekymmersam befolkningsutveckling under många år. Därför är det viktigt, även om vi nu är sent ute, att studera vilka möjligheter vi har att motverka denna negativa utveckling.

Jag skall säga några ord om en sak som ligger litet utanför frågan om deltidjordbruket. En hembygdsförening – det är det finaste som finns på landsbygden, dessa föreningar aktiverar människorna – ville ta över en liten bergsmansgård med några hektar skog i min hembygd. Man ville visa kolmilning, äldre jordbruk osv. Men enligt lantbruksnämndens regler gick inte detta, för gården skulle läggas samman med en granngård. Till slut fick man jordbiten, men det var efter två tre års kamp, där regeringen i och för sig i slutskedet gjorde en god insats. Men detta visar att tillämpningen av lagen inte är rimlig.

Det är så, jordbruksministern, att en lag som får de följder som

jordförvärvslagen får behöva ses över, den behöver omarbetas. Det gäller oavsett när den har beslutats av riksdagen. Riksdagen måste på nytt ta ställning till dessa frågor.

Nu har jag lyssnat på jordbruksministern och kommit fram till att det han möjligen är intresserad av i detta fall är att göra en översyn av tillämpningsföreskrifterna. Han har ingående talat om strukturutredningen. Men den genomgripande genomgång av jordförvärvslagen som jag tror är nödvändig har vi inte hört så mycket om.

Jordbruksministern tog upp frågan om spekulation i jordbruksfastigheter. Jag nämnde också områden med intensivt jordbruk där det kan finnas speciella behov. Men tror verkligen jordbruksministern att det kan bli en omfattande spekulation i mindre jordbruksfastigheter i glesbygd och mellanbygd i Norrland, i Värmlands inland och i Örebro läns inland? Det är inte fråga om några spekulationsaffärer där, utan i stället gäller det rimliga affärsöverenskommelser som kan komma till stånd. Då är det viktigt att få bofasta människor kvar på de små enheterna, människor som delvis kan försörja sig på jordbruket och genom pendling till andra områden kan klara sin försörjning. Därigenom får man människor kvar också i glesbygden.

Anf. 11 ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag vill gärna göra klart, för att det inte skall finnas något tvivel på den punkten, att också vi moderater anser att det behövs en jordförvärvslag i fortsättningen. Men vi var redan när det begav sig tveksamma till den utformning lagen fick, och följaktligen avgav vi reservation på tre punkter. Jag vill alltså inte säga att vi stått fadder för jordförvärvslagen, så som den nu ser ut. Vi anmälde som sagt redan när det begav sig att lagen inte motsvarade våra önskemål.

Det är självklart, som det har sagts i debatten, att vi har lärt oss en del under tiden. Vi skrev t. ex. ingenting om deltidsbrukandets betydelse. Vi förutsåg inte att det kunde ha sådan betydelse för att hela Sverige så långt det nu är möjligt skall kunna vara befolkat.

Jag delar den nyss framförda uppfattningen att det inte kan uppstå någon vidare spekulation på mindre jordbruksfastigheter, om vi bibehåller skyldigheten för ägaren att bruka sin egendom. Det är nog inte så lockande att vi behöver befara spekulation, Svante Lundkvist. För den skull vill jag närmast vädja om att vi skall få en utredning som inte utesluter möjligheterna till en sådan liberalisering som hela Jordbrukssverige är praktiskt taget enigt om.

Vad sedan gäller den här nämnda strukturutredningen har jag ingen invändning när det gäller de punkter som Bertil Jonasson lyckades mobilisera såsom varande inte alltför dåliga. Men det ter sig närmast märkligt att man skall plocka ut två små bitar ur allt annat elände, som egentligen enbart kommer att innebära nya pålagor och nya bestämmelser som människor skall rätta sig efter. Jag vill närmast kalla detta våldshandlingar mot landsbygdens befolkning. Det var allt bra dåliga bitar som strukturutredningen föreslog. Och oaktat vilken regering som genomförde detta är det sunt att vi ändå vågar reagera och säga: Det där blev inte bra, nu lägger vi det i lådan.

Jag vidhåller min uppfattning och vill uppmana jordbruksministern: Använd strukturutredningen som ett exempel på åtgärder som jordbruksmi-

nistern absolut inte vill skall komma till användning i en ny förvärvslagstiftning, så kanske det blir ordning också på detta område.

Anf. 12 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! I all vänlighet vill jag fråga jordbruksministern: Blir det en utredning eller inte? Det är väl lämpligt att statsrådet inför Sveriges riksdag ger ett klart besked.

Statsrådet antydde nu – och jag utgår från att man ännu inte vet om det blir en utredning – att det är tillämpningen av jordförvärvslagen som skall ses över. Då är det kanske så att jag och många andra har hyst för stora förhoppningar. Jag tänkte nämligen att man även ifrån socialdemokratiskt håll skulle kunna bjuda till för att skapa bättre förutsättningar för en levande landsbygd, för ett näringsfång också för de människor som måste söka deltidsarbete eller kanske förvärsarbete under heltid på annat håll men vill ha det lilla jordbruket som en fast punkt i tillvaron – av många skäl. Det är t. ex. hälsosamt att bo på landsbygden. Därför vill många människor köpa en mindre fastighet, men genom jordförvärvslagen och genom den strikta tillämpning som denna lag får är detta för det mesta praktiskt taget omöjligt.

Martin Olsson talar utomordentligt väl. Jag skall ge Martin Olsson det bästa beröm jag kan ge någon: Martin Olsson talar som en moderat. Det är synd att hans synpunkter inte kom till uttryck under de sex år vi hade en borgerlig majoritet i riksdagen. Då hade vi kunnat ändra dessa förhållanden. Men även den syndare som sent sig omvänder skall välkomnas. Och nu kan vi se fram emot en förändring därest vi åstadkommer den borgerliga majoritet som en övervägande del av svenska folket förväntar sig vid nästa val.

Jag är däremot mycket betänksam när en företrädare för oss inom de borgerliga partierna talar om att det finns bitar i strukturutredningen som man kan ta vara på. Det är att ge hela handen åt någon man absolut inte skall räkna ens ett lillfinger. Det finns bara en plats för strukturutredningen, och det är den papperskorg där Sveriges jordbrukare hoppades att utredningen redan låg. Plocka inte fram den därifrån!

Det främsta problemet är, herr statsråd, att man måste se till att det finns människor på landsbygden även i framtiden, och så blir icke fallet om man fortsätter med den nuvarande tillämpningen av jordförvärvslagen. Det var detta en socialdemokratisk riksdagsman slog larm om. Det blir en utarmning.

Anf. 13 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! En människa som ger sig in på en yrkesbana räknar med att hon skall kunna klara sig på detta yrke och kunna försörja sin familj. Jag tror att detta är ledstjärnan för de flesta människor, så är det också för jordbrukarna. Alla som har följt den här frågan något vet att det inte är så lätt för jordbrukarna att klara ekonomin. Man behöver ha samhällets stöd i vissa stycken.

Från centerns sida vill vi slå vakt om familj jordbruket. Så små fastigheter som fanns förr går det inte att klara sig på om man inte har någonting annat att leva av.

Nu har det blivit större och fler maskiner inom jordbruket, och då måste storleken på en fastighet också ökas. När det gäller användningen av

jordförvärvslagen i de områden där det är lätt att köpa jord och där människor har möjligheter till annan sysselsättning har vi inte haft anledning att kritisera över lag. Men vad man från mina hembygder och från Martin Olssons och andras bygder i den här debatten har varit ute efter är att man vill ha en mera generös tillämpning av lagen när det gäller att få förvärva de små jordbruken. Man vill att dessa skall kunna utgöra grunden för en produktion som ger utkomst och därmed möjlighet till bosättning, som ger mera liv och rörelse i bygden.

Det finns bygder som nästan har vuxit igen. I dessa områden har det varit bra att man har hjälpt jordbrukare till förvärv av större fastigheter. Därmed har man hållit mera bygd öppen, det kan inte resoneras bort. Det är något man bör ha i beaktande när man diskuterar jordförvärvslagen. Om så inte hade skett, hade "igenskogningen" varit ett faktum i dessa områden. Jag hör till dem som tycker att vi skall behålla de öppna markerna. Man skall vara lyhörd när det finns människor som vill bosätta sig på små jordbruk.

Får jag, herr talman, några sekunder på mig att säga till Göthe Knutson att jag när det gäller strukturutredningen har sagt att vi skall ta fram det som är bra i denna och förkasta det som är dåligt och det som handlar om tvång – det har jag riksdagen som vittne på. Jag kan inte rå för att inte Göthe Knutson tycker det skulle vara bra om man fick litet bättre avdragsregler vid försäljning av skog och ett större skattefritt belopp vid beräkning av realisationsvinst, osv.

Anf. 14 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag konstaterar att det i den här debatten egentligen bara är Bertil Jonasson som har intresserat sig något för hur jordförvärvslagen skulle se ut från den aktive jordbrukarens synpunkt sett, dvs. för den brukare som i dag kanske håller på att försöka bygga upp ett familj jordbruk.

Det förefaller mig som om Bertil Jonasson och jag skulle kunna bli ganska överens om hur man skulle kunna utforma direktiv till den utredning som jag har uttalat bör komma till stånd. Jag har därvid sagt att man naturligtvis bör se på tillämpningen men samtidigt också till behovet av de förändringar av lagstiftningen som kan komma i fråga.

Med utgångspunkt i de insikter från sitt arbete i glesbygdsdelegationen som Bertil Jonasson här har givit uttryck för skulle vi också kunna vara rätt ense om att det finns skäl att se över vad som genom en annan tillämpning av jordförvärvslagen kan göras för att tillvarata de möjligheter till kombinerade sysselsättningar i glesbygden som vi vet måste finnas. Man måste emellertid i detta sammanhang även se på de problem som aktualiserades i direktiven till den s. k. strukturutredningen.

En insiktsfull jordbrukare som Bertil Jonasson förstår att det är dessa problem vi har att brottas med. Mot denna bakgrund ser jag ändå fram emot att det så småningom skall vara möjligt att ta tag i dessa problem på ett sätt som skall kunna leda oss fram till en bred samstämmighet här i riksdagen om dessa besvärliga problem och om hur de skall kunna lösas.

Anf. 15 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Till en av mina meddebattörer, som påstår att jag inte talar som centerpartist utan som moderat, vill jag säga: Såvitt jag förstår var jag den förste som, sedan jordförvärvslagen antagits, motionerade om att man mer skulle se till deltidsjordbrukets önskemål och behov än vad lagen synes innebära. Jag är glad över att både moderater och folkpartister har anslutit sig till denna synpunkt. Man kan därför säga att många här har talat som goda centerpartister.

När det gäller lagens vara eller inte vara har jag hela tiden talat om en översyn av den, inte om ett avskaffande. Detsamma gäller min kommentar där jag berörde prisprövningen, nämligen att man behöver se över hur den har fungerat och se om den behövs i framtiden. Jag har inte på något sätt dömt ut den.

Beträffande tillämpningen förvånar det mig mycket om en lag kan vara i kraft under många år, då den prövats av lantbruksnämnd, av lantbruksstyrelse och till sist av regeringen, och man sedan kan säga att tillämpningen av den inte skulle överensstämma med lagens anda. Det är mycket illa ställt i vårt samhälle om vi här i riksdagen stiftar lagar och sex år efteråt debatterar i vad mån lagen har tillämpats så som det var avsett. Jag tror inte att detta med tillämpningsföreskrifterna räcker. Om det är enbart dessa som är otillräckliga, då är det fråga om andra brister.

Jag riktar inte någon kritik mot vad Anders Dahlgren gjorde. Tvärtom vill jag betona att Anders Dahlgren som jordbruksminister gjorde synnerligen stora insatser för svenskt jordbruk och för svensk landsbygd. Det blev en ny optimism på landsbygden och bland jordbrukarna. Men ingenting är så bra att det inte kan behöva ses över och göras annorlunda när förhållandena har ändrats. Det råder ingen tvekan om att förhållandena har ändrats.

Jag har i en motion dragit upp strukturutredningens många förslag, vilka ensidigt har som syfte att stimulera till sammanslagning av brukningsenheter för att man skall åstadkomma större enheter. Detta är fråga om skatteregler, förvärvsregler osv. Jag blev därför något skrämmd när jordbruksministern hänvisade till detta.

Beträffande centerns inställning till denna fråga kan jag nämna att centerns riksstämman i juni i år uttalade sig i ungefär samma riktning som jag har gjort här om behovet av en översyn av jordförvärvslagen.

När det gäller familj jordbruken slår vi vakt om dem, men vi betonar att det egentligen inte finns någon gräns nedåt för dessa, eftersom även deltidsjordbruk är familj jordbruk.

Till sist hoppas jag att de direktiv som jag förväntar att jordbruksministern utfärdar skall ha som riktmärke en levande landsbygd med tillräckligt befolkningsunderlag, ett aktivt jordbruk i större och mindre enheter och respekt för den enskildes önskemål.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 16 TREDJE VICE TALMANNEN:

Svaret på denna interpellation tas emot av Rune Ångström, då Ulla Orring är förhindrad att ta emot det.

Om ökat statligt stöd till jordbrukare i Norrland

Anf. 17 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Ulla Orring har i en interpellation till mig tagit upp situationen för jordbruket i Norrland och frågat vilka åtgärder Norrlandsjordbrukarna kan påräkna, om ytterligare stöd kommer att ges till särskilt utsatta grupper av jordbrukare med anledning av årets skördesituation och om det s. k. Norrlandsstödet kommer att räknas upp.

Låt mig först slå fast att jordbruket tillsammans med skogsbruket och andra areella näringar är en mycket viktig del av näringslivet i många bygder i norra Sverige. Med hänsyn till jordbrukets stora betydelse för befolkning, sysselsättning, service, miljö m. m. i norra Sverige finns det anledning att även fortsättningsvis behålla ett regionalpolitiskt motiverat stöd för näringen i denna del av landet. Härigenom får vi också en god regional försörjningsberedskap på livsmedelsområdet. Detta är också innebörden av riksdagens beslut i våras med anledning av propositionen om livsmedelspolitiken.

Denna syn ligger sålunda till grund för det prisstöd till jordbruket i norra Sverige som lämnas av budgetmedel för att utjämna lönsamheten mellan de norra och de mellersta landsdelarna. Stödet har under innevarande budgetår räknats upp med 82 milj. kr. eller ca 25 %. I enlighet med riksdagens beslut kommer detta prisstöd att bli föremål för en årlig justering. Regeringen avser att återkomma till denna fråga.

Med anledning av de stora skördekadorna i vissa delar av Norrland har regeringen bemyndigat statens jordbruksnämnd att besluta om stöd av prisregleringsmedel till jordbruket i norra Sverige för inköp av fodersäd. Regeringen har vidare uppdragit åt statistiska centralbyrån att vidta sådana förberedelser att det blir möjligt att före årets utgång utbetala förskott på ersättning från skördekadestyddet till i första hand jordbrukare i Norrbottens län, Västerbottens län, Jämtlands län och Västernorrlands län. SCB har nyligen redovisat uppdraget.

Regeringen är medveten om de allvarliga problem som årets skördekadorna innebär för många jordbrukare i norra Sverige.

Jag följer genom en särskild krisgrupp situationen mycket noggrant och kommer att föreslå regeringen att vidta de åtgärder som kan bedömas erforderliga.

Anf. 18 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Som tredje vice talmannen meddelade är Ulla Orring på grund av sjukdomsfall i familjen förhindrad att delta i debatten, och det har kommit på min lott att ersätta henne.

Jag tackar jordbruksministern för svaret på den aktuella interpellationen, som innehåller två frågor. Den ena avser åtgärder med anledning av de svåra skördekadorna, och den andra avser den svåra situation och dåliga

Prot. 1985/86:30
19 november 1985

*Om ökat statligt stöd
till jordbrukare i Norr-
land*

lönsamhet rent allmänt som det norrländska jordbruket befinner sig i.

Beträffande årets skördeeskador redovisar jordbruksministern en konkret åtgärd för att hjälpa de norrländska jordbrukarna i den uppkomna situationen. Den innehåller en snabb behandling av ärendena då det gäller utfallet av skördeeskadeskyddet och möjligheter till förskott. Jordbruksministern säger att han är medveten om de allvarliga problem som årets skördeeskador innebär för jordbrukarna i norr och att han följer utvecklingen genom en krisgrupp. I jordbruksministerns svar finns också ett löfte om ytterligare åtgärder. Finns den möjligheten att jordbruksministern redan nu lättar litet på förlåten och talar om vilka åtgärder som kan bli aktuella?

Inköpen av fodersäd är naturligtvis en åtgärd som behövs för att jordbruket skall leva vidare även nästa år, men till följd av skördeeskadorna har många jordbrukares ekonomi kommit så allvarligt i gungning att även andra åtgärder måste till för att ekonomin skall kunna klaras på litet längre sikt. De jordbrukare som t. ex. har stora lån i sin rörelse och redan förut balanserat på lönsamhetsgränsen har nu svårigheter att klara räntor och amorteringar. Kan jordbruksministern tänka sig att föreslå åtgärder som ger jordbrukarna anstånd med räntor och amorteringar, eller kan jordbruksministern tänka sig någon annan form av räntestöd, tills ekonomin stabiliserat sig och jordbrukarna klarat det här katastrofala missväxtåret? Jag tror att detta är en av de åtgärder som behövs för att inte jordbruket i norr kommer att läggas ned för gott. Jag ömmar särskilt för inlands- och fjälljordbruket. Vallskörden har ju slagit totalt fel, varför det behövs riktade åtgärder för att hjälpa jordbrukarna.

Jag vill också fråga om jordbruksministern eventuellt har andra åtgärder i sin förslagsportfölj.

Ett psykologiskt stöd är mycket viktigt i dagens situation, t. ex. en försäkran från jordbruksministern att han vill pröva nya möjligheter. Det skulle vara värdefullt att få en första sådan redovisning just i det läge som nu råder. Jordbrukarna behöver ett särskilt psykologiskt stöd i form av tidiga besked.

Den andra frågan gällde förutsättningarna på längre sikt att bedriva jordbruk i Norrland. Det är ju ett stort frågekomplex. Som jordbruksministern säger i sitt interpellationssvar fastslog riksdagen i våras vid behandlingen av propositionen om livsmedelspolitiken att det var motiverat att ge ett särskilt stöd till det norrländska jordbruket. Skälen är främst tre. Det norrländska jordbruket behövs för en regional försörjning – särskilt viktigt av beredskapsskal. Det norrländska jordbruket har vidare betydelse ur sysselsättningssynpunkt. Dessutom är det viktigt att uppehålla en godtagbar service samt en god miljö i glesbygden.

Vi har nu ett prisstöd till det norrländska jordbruket, och det var en glädjande uppräknings som kom det norrländska jordbruket till del efter utskottsbehandlingen och riksdagsbeslutet i våras. Jordbruksministern har också meddelat att det skall följas av en årlig uppräknings. Det vore väl om den uppräknings kunde göras via index, varigenom de norrländska jordbrukarna på litet längre sikt kunde bli klara över vad stödet innebär för dem. De behöver en sådan långsiktig planeringsgrund för att kunna klara sin ekonomi.

År 1982 tillsattes en statlig utredning för att utvärdera och föreslå olika former av stöd till det norrländska jordbruket. Dess förslag innebar stöd till nyetableringar liksom stöd till byggnader och markanläggningar, till maskinanskaffning och till rådgivning. Man kan säga att utredningen i det här fallet förde upp jordbruket till samma värderingsnivå som andra typer av företag, och ett stöd utformat enligt utredningens principer kan jämföras med det lokaliseringsstöd som kommer andra företagsformer till del, t. ex. småföretag i glesbygd.

Jag tycker att det vore mycket intressant att få den principen prövad. Ett sådant stöd skulle vara ett mycket verksamt instrument för att hjälpa det mindre jordbruket samt kombinationsjordbruk – t. ex. kombinationen jord och skog men även andra kombinationer av jordbruk och andra näringar. Det finns ju en ganska rik flora av sådana kombinationer i Norrland.

Med anledning av de förslag som finns i den nämnda utredningen frågar jag jordbruksministern om han har planer på att damma av denna utredning och lägga fram förslag i samma riktning som utredningens.

Anf. 19 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag är glad över att jordbruksministern har ställt sig allmänt positiv till stödet till Norrlandsjordbruket. Till Norrlandsjordbruket hör också skogslänen inkl. Värmland. Det gjordes en bra uppräknning i våras, inte minst tack vare att de utanför regeringen stående partierna gjorde en påbackning. Jag har dock uppfattat jordbruksministern så, att han inte är ledsn för detta. Vi skall fortsätta att stödja jordbruket i Norrland och i skogslänen i övrigt.

Det är också nödvändigt att vi gör det ur regionalpolitiska, sysselsättningspolitiska och även beredskapsmässiga synpunkter. Sådana synpunkter har hela tiden varit aktuella i resonemangen på detta område, och jag tror att alla partier har varit överens om detta.

Jag vill också säga att den nedbantning av jordbruket som har varit föremål för många diskussioner är mycket farlig. En sådan minskning av produktionen borde egentligen inte få drabba jordbruket i skogslänen, och det har inte heller varit meningen. Men med hänsyn till den konstruktion som det hela får, går det likväl den vägen.

Jag vill i detta sammanhang framhålla en sak som jordbruksministern bör tänka på, eftersom den är viktig. Jag kan inte riktigt svära på den siffran, men produktionen i Värmland har faktiskt gått ned med 7 % i förhållande till förra året. Givetvis beror detta delvis på skördeförhållandena, men det beror till en del också på det förhållandet att man liksom inte tror på jordbruket. Jordbruken i skogsbygderna är inte lika lönande som jordbruk på andra håll i landet, och då tappar vederbörande brukare modet och ser det som omöjligt att fortsätta. Jag har på senare tid hört många sådana resonemang.

När man fastställt stödet till jordbruket i skogslänen har man beaktat beredskapssynpunkterna och det förhållandet att vi vill behålla jordbruken både ur miljö- och produktionssynpunkt. Vi riskerar nu att dessa syften inte uppfylls.

Det är för att säga detta, som jag har lagt mig i denna debatt.

Jag vill i likhet med Rune Ångström understryka nödvändigheten av att

det kommer att utgå ett extra stöd i anledning av årets besvärliga skördeförhållanden, och ett sådant har ju regeringen också lämnat i detta fall. Jag hoppas att det skall kunna rädda en del av de aktuella jordbruken.

Jag vill avslutningsvis ställa en fråga, som i stort sett sammanfaller med Ångströms. Kan man påräkna att den översyn som nu skall ske kommer att beakta skogslänen ur regionalpolitisk synpunkt och sysselsättningssynpunkt, så att det skapas möjligheter att behålla den jordbruksproduktion som finns i skogslänen? Detta är mycket viktigt, och det vore bra om jordbruksministern ville svara på den frågan.

Anf. 20 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! För att börja med att svara på den fråga som Bertil Jonasson ställde i slutet av sitt anförande vill jag säga att riksdagen under, som jag upplevt det, bred enighet uttalat att vi vill behålla den nuvarande omfattningen av jordbruken i skogslänen. Skälen härtill behöver jag inte upprepa – Bertil Jonasson var inne på några av dem.

Till Rune Ångström vill jag säga att vi utöver vad jag nämnde i mitt svar har de 40 milj. kr. som riksdagen anvisat till dem som utan egen förskyllan råkat särskilt illa ut, bl. a. på grund av skuldbelastning. Lantbruksstyrelsen har dessutom möjlighet att inom ramen för sitt bemyndigande medverka till att rekonstruera jordbruk som kommit att ligga illa till ur allmän finansieringssynpunkt.

När det gäller frågans handläggning på längre sikt är det självfallet angeläget att finna former för att det stöd som vi av regionalpolitiska skäl varit överens om att lämna till norra Sverige också stannar i norra Sverige. Denna fråga arbetar vi för närvarande med, och jag har diskuterat den med LRF.

Jag vill för min del avsluta denna debatt med att konstatera att det viktigaste för jordbruket totalt sett, om vi skall kunna förbättra lönsamheten, är att vi lyckas genomföra en ekonomisk politik som medför lägre räntenivåer och att vi kan komma till rätta med de problem som den s.k. överskottsproduktionen skapar. Såvitt jag förstår är man också inom LRF inställd på att jobba med den problematiken.

Anf. 21 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för de besked han gav. De var inte heltäckande beträffande de frågor jag ställde i mitt inledande anförande. Jag frågade hur jordbruksministern såg på de förslag som 1982 års utredning lade fram. Jag fick inget klart svar.

Jag håller med jordbruksministern om att ett av villkoren för att vi skall komma till rätta med jordbrukspolitiken, liksom med den ekonomiska politiken i stort, är att vi får ner statsskulden, får balans i våra affärer och också kan sänka räntan. Allt detta hör ju ihop. Då jag talar om räntan kan jag peka på att en förlängning av systemet med det tillfälliga räntestödet med t. ex. två år skulle minska de likviditetssvårigheter som många jordbrukare i dag dras med. Jag hoppas att jordbruksministern närmare vill ange sin syn på 1982 års jordbruksutredning. Som jag sade i mitt inledande anförande tycker

jag att den utredningen lade fram så många värdefulla förslag att de förtjänar ett bättre öde än att bara glömmas bort.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1985/86:30
19 november 1985

Meddelande om interpellationer

6 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 1985/86:4

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1985/86:1 och 3

7 § Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppförs arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1 och 3 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

8 § Anmäldes och bordlades

Proposition och skrivelse

1985/86:62 Bilbältesanvändning m. m.

1985/86:66 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under år 1984

9 § Anmäldes och bordlades

Justitieutskottets betänkande

1985/86:7 Ändring i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall, m. m.

(prop. 1985/86:14)

Socialutskottets betänkande

1985/86:4 Ändring i smittskyddslagen m. m. (prop. 1985/86:13)

10 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 19 november

1985/86:55 av *Lars-Ove Hagberg* (vpk) till statsrådet Bengt K. Å. Johansson om lönepolitiken:

I regeringsdeklarationen från den 1 oktober 1985 sägs: "Framöver får kostnader och priser i Sverige inte stiga snabbare än i de länder som har störst betydelse för vår utrikeshandel.

Det är nödvändigt att alla parter agerande i nästa års avtalsrörelse präglas av den insikten."

Regeringstalesmän har även uttalat att allt på den offentliga sektorn redan

är in-tecknat och att det finns ytterst litet att hämta i löneökningar. Beträffande den privata sektorn, som konkurrerar på utlandsmarknaden, har liknande tongångar hörts från både Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) och regeringen.

Dessa budskap ges de arbetande efter att de sedan hösten 1976 har drabbats av reallönesänkningar som motsvarar en årlig förlust av en och en halv månadslön. Hundratusentals lägre tjänstemän har haft en lika dålig reallöneutveckling. Mycket tyder på att reallönesänkningen i Sverige är den största i Europa.

Samtidigt som de vanliga arbetarna fått vidkännas reallönesänkningar har bolagsvinsterna stigit som aldrig förr. Sedan 1979 har löneandelen av industrins förädlingsvärde minskat från 84,4 % till 67,6 % år 1984. Förmögenhetstillväxten uppgick mellan åren 1980 och 1983 till 60 %. Dessutom har höglönegrupper och andra höginkomsttagare gynnats av "den underbara nattens" sänkta marginalskatter. I avtalsrörelse efter avtalsrörelse har de arbetande manats till återhållsamhet med falskt tal om att löneökningarna är inflationens huvudorsak. Utifrån denna nyliberala tes byggs avtalsrörelsen upp. Regeringen och de borgerliga partierna är överens, liksom SAF.

I ledare i LO-tidningen nr 43 år 1983 stod att läsa: "Men är det inte de marknadsdominerande företagens prissättning, som främst driver upp kostnaderna? Är det inte i prismekanismerna och profithänsynen snarare än i lönebildningen som nyckelproblemet till inflationen finns? Erfarenheterna av devalveringen tyder på att företagen själva kan välja sin prisstrategi och reglera sina vinster ganska fritt."

I LO-tidningen nr 41 år 1985 kan vi läsa: "Som bekant har impulserna till de höjda priserna under senare år i första hand kommit från företagens vinster och godtyckliga prisstegringar, från regeringens egna devalveringar och från prisstegringar utomlands." Detta styrks när inflationens orsaker för 1984 skärskådas. Nära hälften av inflationen – 4 % – orsakades av s. k. kapitalersättningar, dvs. vinster, räntor m. m. Om kapitalersättningarna hade haft samma nivå 1984 som 1983 hade regeringens inflationsmål kunnat uppnås.

När det kan konstateras att löneökningarna inte är inflationens huvudorsak och att bolagsvinsterna slår rekord efter rekord, finns det ingen hållbar orsak till att de arbetande förvägras en rejäl reallöneförbättring.

Regeringen ingriper alltmer direkt i avtalsförhandlingarna. Inför 1985 års förhandlingar var det Rosenbadssamtal, och inför 1986 har regeringen lagt riktmärket vid löneökningar i t. ex. England, USA, Västtyskland.

Storfinansen och SAF tackar naturligtvis regeringen för hjälpen och kräver för sin del ytterligare begränsningar i strejkrätten med höjda strejkskadestånd. Därmed riktas udden mot de lokala löneförhandlingarna. Lokala löneuppgörelser och löneglidning skall bekämpas. Lyckas SAF och regeringen med uppsåtet att tvinga fram ett lokalt lönestopp är det ett grundskott mot en fri och självständig fackföreningsrörelse.

Inför 1986 års avtalsrörelse vältrar sig företagen i pengar från rekordvinsterna. De förfogar över närmare 200 miljarder kronor som de inte placerar i den egna verksamheten. Detta överskott – skapat av de arbetande – går till spekulering, grå kreditmarknad och köp av statsobligationer, som ger

ytterligare vinster i form av räntor. Detta kapital, som de arbetande "avstått" från, har inte gått till nya jobb genom investeringar i Sverige. Även här avslöjas falskheten i talet om att om arbetarna avstår löneökningar skapas fler jobb. Regeringen har för sin del knappast naggat företagsvinsterna i kanten och har helt avstått från att t. ex. dra in likvida medel till statskassan för att bekämpa ungdomsarbetslösheten.

Det finns utrymme för höjda reallöner. Därför behövs en ekonomisk politik i vårt land, som har som en av sina målsättningar att öka de arbetandes löner på rekordvinsternas bekostnad. Det skulle innebära, utöver höjda reallöner för de arbetande, att statens budgetunderskott minskar. Även kommunernas ekonomi skulle därigenom förbättras. Även den offentliga sektorn har råd med höjda reallöner.

Ett reallöneskydd skulle även hålla priserna nere. Detta skydd skulle vara så konstruerat, att när priserna stiger över en viss nivå ökas lönerna i motsvarande grad. Detta skulle sätta press på staten och monopolen att hålla priserna nere.

Avtalsrörelsen är inte bara en kamp om fördelningen mellan arbete och kapital, den är även en mätare på klassernas styrkeförhållanden och en kamp om inflytandet i samhället. Därför borde det vara en arbetarregerings främsta uppgift att underlätta avtalsrörelsen genom fördelningspolitiska beslut som gynnar låg- och mellanlönegrupperna. Man bör angripa inflationens verkliga orsaker – monopol, spekulering, höga räntor – och inte lönerna. Man bör angripa kapitalflykten, inleda övergång till skatt på produktionen, slopa moms på mat, hålla hyrorna nere och stoppa bostadsspekulationen.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande frågor:

1. Är regeringen beredd att överge lönedpressningspolitiken och i stället underlätta en avtalsrörelse där de arbetande kan tillkämpa sig reallöneförbättringar på rekordvinsternas bekostnad?
2. Är regeringen beredd att angripa de verkliga orsakerna till inflationen – företagets vinster och prissättning, räntor och importpriser – i stället för att angripa de arbetandes löner?
3. Är regeringen beredd att överge den statliga inkomspolitik som syftar till att begränsa det lokala förhandlingsutrymmet i avtalsrörelsen?

1985/86:56 av *Hans Petersson* i Hallstahammar (vpk) till finansministern om slopad moms på mat, m. m.:

Under valrörelsen berömde sig regeringen ofta av att "Sverige är på rätt väg". Med detta menades att man vänt den negativa ekonomiska utvecklingen i positiv riktning. Man har pekat på att regeringspolitiken inneburit att exportindustrin gått framåt, bolagsvinsterna ökat och att budgetunderskottet minskat.

Det finns också en annan bild av Sverige som regeringen inte så gärna talar om: Den nu så omskrivna "nyfattigdomen" som drabbar vanliga människor i allt högre grad. Över en halv miljon människor behöver socialbidrag för sitt uppehälle. Det finns anledning att anta att strax över denna grupp på levnadsnivåskalan finns en stor mängd människor som lever näst intill det

Prot. 1985/86:30
19 november 1985

Meddelande om interpellationer

stadium då man till sist begär socialhjälp. Denna bild av Sverige är naturligtvis en spegelbild av de "goda förhållanden" som lyfts fram i propagandan. De höga bolagsvinsterna har sin motsats i usla avtal och mångåriga reallönesänkningar. En stagnerande arbetsmarknad där de grundläggande problemen kvarstår speglas i ungdomslag med låga inkomster, etc.

Som särskilt betungande för de ekonomiskt trängda hushållen nämns ofta matkostnaderna, som utöver kostnadsökningar för produktion och handel belastas av momsen. Sverige har förmodligen världens högsta matskatt, och ett slopande av matmomsen skulle betyda stora förbättringar för dem som har det ekonomiskt sämst.

Mot denna bakgrund vill jag fråga finansministern:

1. Är finansministern beredd att ta några initiativ för att sänka matpriserna, t. ex. genom ökade subventioner eller slopad matmoms?
2. Vilka andra åtgärder är regeringen beredd att vidta för att människor med vanliga inkomster skall kunna klara sig på sin lön?

1985/86:57 av *Inga Lantz* (vpk) till bostadsministern om åtgärder för att minska boendekostnaderna:

Under snart en tioårsperiod har låg- och mellanlönegrupperna drabbats av fortgående reallönesänkningar. Antalet människor som måste söka socialbidrag för att klara mat och hyra fortsätter att öka. I en prognos från Kommunförbundet beräknas antalet människor som behöver hjälp öka till 550 000. Det innebär att antalet som måste söka hjälp för att klara sitt uppehälle ökar för femte året i rad trots en förbättring på arbetsmarknaden. I allt större utsträckning handlar det om att lönerna inte räcker till. Hyror och matkostnader har ökat snabbare än KPI. Bostadsbidragen har samtidigt urholkats.

Hyran för en genomsnittlig lägenhet har ökat från 110 kr. per kvadratmeter och år 1972 till 269 kr. per kvadratmeter och år 1985. Det är en ökning med 145 %. För en trerumslägenhet på 80 kvm motsvarar det en höjning från 730 kr./månad till 1 790 kr./månad. Lönen, som skall användas för att betala hyra, mat, kläder m. m., har ökat betydligt långsammare än hyran. Från 1976 till 1985 ökade lönen för en industriarbetare med 8,7 % per år. Hyrorna har stigit mer än inflationen och mer än lönerna. Hyrorna har länge varit socialt oacceptabla. Allt fler barnfamiljer tvingas söka socialbidrag för att klara sin ekonomi, och antalet vräkningar har på många håll ökat. Bostadskommitténs beräkningar visar att 60 % av hushållen med barn i hyresrätt inte klarar av att leva på en minimistandard och samtidigt hyra en lägenhet där varje barn har ett eget sovrum. Detta gäller lägenheter med genomsnittshyror. För dem som bor i nyproducerade lägenheter är situationen än värre.

De generella stödåtgärderna måste ökas för att åstadkomma socialt godtagbara boendekostnader.

Med stöd av ovanstående vill jag fråga bostadsministern:

Vilka initiativ tänker regeringen vidta för att bryta den onda cirkel som nu de flesta låg- och mellaninkomsttagare befinner sig i och som består av låga lönelöft, ökande matpriser och hyror?

Prot. 1985/86:30
19 november 1985

Meddelande om interpellationer

1985/86:58 av *Kjell-Arne Welin* (fp) till finansministern om arbetsgivaravgifterna för spelarsättningar inom idrotten:

Sedan regeringsrättens dom och riksskatteverkets anvisningar om arbetsgivaravgifterna för spelarsättningar inom idrotten offentliggjorts har oron inom många idrottsföreningar blivit påtaglig. För ersättning överstigande ett halvt basbelopp, för närvarande 10 900 kr. per år, skall föreningen erlagga arbetsgivaravgift. Föreningarnas ekonomi tillåter inte denna ytterligare kostnad. Avgifterna debiteras dessutom retroaktivt, vilket ytterligare försvårar de ekonomiska förutsättningarna i många idrottsföreningar. Inte enbart elitföreningar drabbas av denna nya ordning.

Hälften av Sveriges invånare deltar i större eller mindre utsträckning i föreningarnas verksamheter. Flera hundratusen personer arbetar ideellt och helt utan ersättning inom svenskt föreningsliv. Dessa arbetsinsatser är helt nödvändiga för att verksamheterna skall fungera.

Föreningarnas sociala arbete bland unga människor är alltför välkänt för att behöva ytterligare kommenteras.

För att åskådliggöra hur en idrottsförening arbetar redovisas här Helsingborgs Idrottsförenings verksamhet. Föreningen har enbart fotboll på programmet och deltar i division 2 södra. Medlemsantalet är ca 1 000 personer, varav hälften är under 24 år. Ungdomarna deltar i regelbunden fotbollsutbildning. Verksamheten pågår året runt.

Kostnader

Ungdomsfotboll/utbildning	400 000 kr.
Moms och reklamskatt	510 000 kr.
Planhyra och resor	250 000 kr.
Omsättning enligt budget	4 400 000 kr.

Inkomster

Matchintäkter	1 100 000 kr.
Reklam	2 000 000 kr.
Lotterier och bingo	800 000 kr.
Medlemsavgifter	100 000 kr.

Den beräknade kostnaden för arbetsgivaravgifter uppgår till 350 000 kr. Helsingborgs IF saknar ekonomiska resurser för att reglera en sådan kostnad.

Helsingborgs IF är en i alla avseenden välskött idrottsförening. Verksamheten fungerar i huvudsak genom ideellt arbetande krafter. De nya reglerna för arbetsgivaravgifter, som dessutom drabbar föreningen retroaktivt, kommer att åsamka föreningen oöverstigliga ekonomiska problem.

Med stöd av ovanstående vill jag ställa följande frågor till finansministern:

1. Är det finansministerns uppfattning att den uppkomna situationen, vad gäller arbetsgivaravgifter för idrottsmän, är otillfredsställande?

2. Har finansministern planer på att låta utreda frågan och därefter förelägga riksdagen förslag om ändrade regler?
3. Är det finansministerns avsikt att i väntan på utredningsresultatet bevilja idrottsföreningarna anstånd med inbetalning av arbetsgivaravgifter?

1985/86:59 av *Ing-Marie Hansson* (s) till finansministern om arbetsgivaravgifterna för spelarsättningar inom idrotten:

Inom idrottsrörelsen är i dag oron stor med anledning av regeringsrättens dom den 17 juni 1985, varigenom spelarsättningar jämställs med ersättning för förvärvsarbete på grund av anställning. Domen innebär att ersättningsbeloppet skall ingå i föreningens avgiftsunderlag för debitering av tillkommande arbetsgivaravgifter. Målet avsåg inkomståret 1978.

Den första frågan gäller därför hur retroaktiviteten skall hanteras.

Svensk idrottsrörelse lever under knappa ekonomiska förhållanden. I det här sammanhanget berörs ju speciellt arenaidrotterna på elitnivå. Få elitklubbar torde klara en retroaktiv belastning av sociala avgifter på spelarsättningar.

Såsom ideella organisationer har idrottsklubbarna grundats utan någon form av kapitalinsats. Något egentligt riskkapital att satsa för att klara retroaktiva avgifter torde därför inte finnas inom klubbarna. De flesta klubbar har också en begränsad kreditvärdighet, eftersom de saknar belåningsbara tillgångar. En hård tillämpning av retroaktiviteten kan därför leda till konkurs för många klubbar.

Enligt uppgift kostar debiteringen av sociala avgifter ca 7 000 000 kr. per år för de tio ishockeylagen i elitserien. Det är en kostnadsökning som klubbarna knappast kan bära själva. Motsvarande torde gälla för andra idrottsgrenar.

För elitklubbar i ishockey är läget speciellt svårt, eftersom klubbarna är bundna av avtal med sina spelare t. o. m. den 30 juni 1986. Retroaktiv nedjustering av ersättningarna till spelarna är svårt att uppnå och skulle dessutom skapa ekonomiska svårigheter för de enskilda spelarna.

Idrottsklubbarna kan lika litet som andra organisationer ensidigt nedjustera löner/ersättningar under löpande avtalsperiod. Hotet om kraftiga ekonomiska omfördelningar kommer också att negativt beröra bredd- och ungdomsidrotten.

Den andra frågan gäller alltså möjligheterna att förskjuta ikraftträdandet av de nya reglerna till utgången av nuvarande spelaravtalsperiod, dvs. till tidigast den 1 juli 1986.

Många idrottsklubbar har som nämnts redan i dag en mycket ansträngd ekonomi. De nya reglerna för avgiftsdebitering innebär ca 25 % kostnadsökning på spelarsättningar.

Den tredje frågan gäller alltså möjligheterna att kompensera idrottsrörelsen för de ökade kostnaderna genom en ökning av anslagen till idrotten.

Med anledning av det anförda vill jag ställa följande frågor till finansministern:

1. Avser regeringen att ta något initiativ för att förhindra ett retroaktivt uttag av arbetsgivaravgifter för spelarsättningar?

2. Avser regeringen att förskjuta ikraftträdandet av de nya reglerna till löpande spelaravtalsperiods slut, dvs. den 1 juli 1986?
3. Kommer idrottsrörelsen att på lämpligt sätt kompenseras för de ökade kostnaderna, t. ex. genom stöd till klubbarna via Riksidrottsförbundet?

Prot. 1985/86:30
19 november 1985

Meddelande om frågor

11 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts

den 18 november

1985/86:202 av *Olle Östrand* (s) till försvarsministern om beredskapen vid helikopterbaserna i Söderhamn och Luleå:

I november 1982 frågade jag dåvarande försvarsministern om han var beredd medverka till att dygnet-runt-beredskap infördes på helikoptrarna vid flygflottiljerna i Söderhamn och Luleå. I svaret meddelades att räddningstjänstkommitténs slutbetänkande borde avvaktas innan frågan avgjordes.

Kommittén avgav sitt slutbetänkande 1983. Den ansåg det vara otillfredsställande att tillgången till tung helikopter i Norrland inte kan garanteras dygnet runt, vilket är fallet i övriga delar av landet. Kommittén föreslog därför att det under en försöksperiod skulle prövas hur en för de norra länen vid helikopterbaserna i Söderhamn och Luleå gemensamt organiserad beredskap utanför den ordinarie tjänstgöringstiden skulle komma att fungera.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga:

Är försvarsministern *nu* beredd medverka till att en gemensamt organiserad beredskap utanför den ordinarie tjänstgöringstiden genomförs vid helikopterbaserna i Söderhamn och Luleå?

1985/86:203 av *Ingrid Sundberg* (m) till statsrådet Bengt Göransson om utgivningen av nationalutgåvan av Strindbergs samlade verk:

Riksdagen har betonat betydelsen av att vår klassiska litteratur ges ut och hålls i lager. Som ett uttryck för denna uppfattning har riksdagen beslutat att 10 milj. kr. skall satsas på utgivningen av ca 74 band av Strindbergs samlade verk i en nationalutgåva under 1980-talet. Utgivningen regleras genom avtal.

Efter halva tiden har endast 13 band utkommit medan nära 4 milj. kr. har förbrukats. Marknadsföringen tycks vara obefintlig och utgivningstakten är oförsvärbar. Med anledning därav vill jag fråga kulturministern:

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att utgivningen av Strindbergs samlade verk i en nationalutgåva skall kunna fullföljas inom rimlig tid och inom fastställd kostnadsram?

1985/86:204 av *Emmanuel Mórfiadakis* (s) till justitieministern om ingripanden mot vissa närradioprogram:

Den senaste tidens övertramp i närradiosändningar tenderar att bli systematiska påhopp och smutskastning såväl av enskilda som grupper av människor. Värst utsatta har invandrare och enskilda politiker hittills varit.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga till justitieministern:

Vilka åtgärder är justitieministern beredd vidta med anledning av påtalade förhållanden?

1985/86:205 av *Agne Hansson* (c) till bostadsministern om den aviserade översynen av stödet till allmänna samlingslokaler:

I budgetpropositionen 1984/85:100 bil. 13 aviserar bostadsministern en mindre översyn av stödet till allmänna samlingslokaler.

Med anledning härav vill jag fråga:

Avser bostadsministern bereda berörda organisationer och myndigheter tillfälle att genom remiss eller på annat sätt få anlägga synpunkter i översynsarbetet?

1985/86:206 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknadssituationen i Malmö:

Vid riksdagens frågestund den 7 november 1985 behandlades Malmös, jämfört med andra storstäder, ytterst besvärliga arbetsmarknadssituation. Enligt mätningen i september 1985 var arbetslösheten i Malmö 5,6 %.

I ett replikskifte sade statsrådet Leijon, visserligen med stor reservation, att Malmös arbetslöshetssiffror enligt aktuella mätningar kraftigt förbättrats. Statsrådet jämförde oktober 1984 (5,4 %) med samma månad 1985 och sade att arbetslösheten i Malmö nu skulle vara nere på 2,8 %.

Jag fann i debatten inget skäl att ifrågasätta de lämnade uppgifterna, då jag förutsåg att siffror lämnade av ett statsråd, visserligen med stor reservation, ändå var någorlunda verklighetsförankrade. Så var icke fallet!

Är statsrådet medveten om att arbetslöshetssiffran för oktober 1985 för Malmös del inte markant har förändrats jämfört med oktober 1984?

1985/86:207 av *Karin Israelsson* (c) till kommunikationsministern om åtgärder för att minska antalet dödsfall i trafikolyckor:

Av de trafikdödade bilförarna 1984 svarade den grupp som är mellan 18 och 24 år för 64 dödsfall. Detta kan jämföras med att det i åldersgruppen 25–64 år dödades 128 bilförare.

Jag vill med anledning av det anförda fråga om kommunikationsministern avser att vidta några särskilda åtgärder för att förhindra att unga bilförare trafikdödas i samma utsträckning som nu.

1985/86:208 av *Karin Israelsson* (c) till arbetsmarknadsministern om vägbyggen med beredskapsmedel i Västerbottens inland:

Företagare som driver lastbilstransporter eller är verksamma som väg-entreprenörer har i dag en dålig arbetsmarknad i Västerbottens inland. När så beredskapsmedel anslås till vägbyggen i regionen för att förhindra arbetslöshet går anbudet i många fall till entreprenörer från andra delar av norra Sverige eller ibland även till norska företag.

Då detta förhållande synes oacceptabelt får jag fråga vilka åtgärder som arbetsmarknadsministern avser att vidta.

1985/86:209 av *Per-Richard Molén* (m) till utbildningsministern om lärarhögskolan i Härnösand:

Vilka bärande utbildningsmotiv och regionalpolitiska motiv har utbildningsministern för att driva lärarhögskolan i Härnösand?

1985/86:210 av *Anders G Högmark* (m) till arbetsmarknadsministern om den nya AMU-organisationen:

Nu återstår bara 40 dagar innan den nya AMU-organisationen skall träda i kraft. Ännu har inga av de nya regionala AMU-cheferna kunnat träda i tjänst i formell mening. Vad värre är, många av dem har inte heller möjlighet att nu planera verksamheten för sin personal under våren. Det finns en allvarlig risk att både lärare och elever vid AMU kommer att drabbas av den långsamma handläggningen av nyorganisationen. Förhandlingar om lärarnas tjänstgöringsvillkor inleds först i morgon.

Ute på AMU-centrerna råder stor osäkerhet och oro.

Vilka åtgärder avser arbetsmarknadsministern vidta för att AMU skall kunna fungera från årsskiftet?

1985/86:211 av *Göte Jonsson* (m) till statsrådet Bengt Lindqvist om vissa planer på alternativ daghemsverksamhet:

Genom ändrad lagstiftning vad gäller statsbidraget till barnomsorgen stoppade riksdagen på förslag från regeringen ett alternativt daghemsprojekt benämnt "Pysslingen". Detta var olyckligt.

Nu planerar enligt uppgift Kooperativa förbundet, HSB och Folksam att initiera daghemsverksamhet.

Jag vill med anledning av detta fråga statsrådet Lindqvist:

Avser regeringen att även nu vidta åtgärder i syfte att stoppa den daghemsverksamhet som KF, HSB och Folksam planerar att starta?

1985/86:212 av *Margareta Andrén* (fp) till justitieministern om licenstvång för elchockpistoler:

Enligt uppgifter i pressen annonserar ett företag ut s. k. elchockpistoler till "personer som kan utsättas för våld i sitt yrke".

Rikspolisstyrelsen har i september skrivit till regeringen för att få utrett om

Prot. 1985/86:30
19 november 1985

Meddelande om frågor

Prot. 1985/86:30
19 november 1985

Meddelande om frågor

licenstvång skall gälla för dessa vapen. Regeringen har ännu ej fattat något beslut. Risken är överhängande att elchockpistolerna kommer att utannonseras genom postorderannonser i dagspressen. Oron är stor för att rånare och andra våldsmän då skall använda sig av det nya vapnet.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till justitieminister Sten Wickbom:

Har regeringen för avsikt att ändra vapenlagen så att de nya s. k. elchockpistolerna faller under denna lag?

1985/86:213 av *Bo Hammar* (vpk) till kommunikationsministern om postverkets service:

Postverket tar på sig nya "serviceuppgifter" och bantar samtidigt ner personalen.¹ Följderna är väl kända för alla som tvingas besöka posten. Enorma köer. Stressad personal. Utmattade kunder.

Kommunikationsministern kan självfallet inte lägga sig i postverkets inre organisation. Men han har ändå ett övergripande ansvar för postverkets verksamhet.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga:

Kan kommunikationsministern uppskatta hur stor förlusten för folkhushållet blir när svenska folket tvingas tillbringa hundratusentals timmar per månad i postköerna?

1985/86:214 av *Lars-Ove Hagberg* (vpk) till arbetsmarknadsministern om åtgärder mot det ökade övertidsuttaget inom industrin:

Inom industrin ökar övertidsarbetet. Ersättningen för övertid har stigit med 20 %. Till viss del kan det tillskrivas ökade övertidsersättningar, men den största orsaken är att fler jobbar övertid. Inom verkstadsindustrin motsvarar övertiden 3 % av all arbetad tid. Det är den högsta siffran sedan 1974.

Med anledning härav vill jag ställa följande fråga till arbetsmarknadsministern:

Är regeringen beredd att vidta åtgärder mot det ökande övertidsuttaget genom att skärpa lagstiftningen?

1985/86:215 av *Jan Jennehag* (vpk) till kommunikationsministern om planerna på vägbyggnad över Indalsälvens delta:

Kommunikationsministern har tidigare i höst meddelat i riksdagen att arbetet med den s. k. deltavägen, E 4-ans sträckning över Indalsälvens delta, beräknas kunna börja under 1987.

Den nya vägen gynnar tunga fjärrtransporter och ökar privatbilismens utveckling, något som vpk är motståndare till.

Vägverkets ekonomi är ansträngd. Det troliga är att många projekt måste skjutas på framtiden. Kostnaderna för "deltavägen" närmar sig snabbt 200 milj. kr., pengar som mer än väl behövs för att hålla nuvarande standard på vägar i Västernorrland och på andra håll i landet. Lokalt finns en stark

opinion mot vägen, vpk, centern och kds har varit konsekventa motståndare, naturvårds- och miljöorganisationer likaså.

Mot bakgrund av de höga kostnaderna och ett massivt motstånd från miljöintressen vill jag ställa följande fråga:

Är kommunikationsministern beredd att medverka till att arbetena med "deltavägen" uppskjuts eller stoppas?

1985/86:216 av *Jan Jennehag* (vpk) till kommunikationsministern om postverkets försäljning av vissa tjänster:

Posten söker som affärsdrivande verk att finna fler tjänster att sälja. I vissa fall kan man undra om detta blir till men för den primära uppgiften, som rimligtvis är att förmedla post.

Ett exempel är en gemensam reklamkampanj med Marabou, där postkontoren börjat ta emot "begagnade" omslag från chokladkakor och andra produkter. Sådant som kanske rotas fram i soptunnor och papperskorgar skall tillsammans med långt viktigare försändelser hanteras av personalen. När postverkets strävan att öka intäkterna tar sig sådana uttryck kan man misstänka att det sker på bekostnad av ordinarie arbete. Enligt min mening bör posten inte syssla med verksamhet vars enda syfte är att tjäna pengar, och som inte har någon anknytning till allmänhetens behov av säker och snabb postbefordran.

Är kommunikationsministern beredd att verka för att verkets strävan att förbättra service till företag och privatpersoner inte tar sig uttryck som i nämnda exempel?

1985/86:217 av *Maria Leissner* (fp) till statsrådet Mats Hellström om viss export av sprängämnen till Jugoslavien:

Jugoslavien misstänks för att ha vidareexporterat 200 ton krut från Nobel Kemi till Iran. En representant för Nobel Kemi skall i november 1984 ha förhandlat om leveransen.

Enligt uppgift från krigsmaterielinspektionen har köparstater inte tidigare avkrävt slutförbrukningsintyg vid sprängämnesleveranser. I oktober 1984 fick regeringen kännedom om misstankar om förbjuden vidareexport av sprängämnen. När Nobel Kemi därefter fick tillstånd att sälja krut till Jugoslavien avkrävdes landet ett slutförbrukningsintyg i strid mot tidigare praxis.

Misstänkte regeringen att det fanns risk för vidareexport av krutet från Jugoslavien, eller varför behövde Jugoslavien underteckna det s. k. slutförbrukningsintyget?

1985/86:218 av *Hans Petersson* i Hallstahammar (vpk) till finansministern om bankernas serviceavgifter:

Bankerna strävar efter att få in lönerna på s. k. lönekonton. På detta sätt får bankerna under en stor del av månaden disponera de medel som inte tas ut.

Prot. 1985/86:30
19 november 1985

Meddelande om frågor

Trots att dessa lönekonton måste vara en stor fördel för bankerna som både får in pengar och kan binda upp kunderna till banken genom olika krediter och tjänster, ökas nu avgifterna för viss service till den som har lönen på lönekonto.

PK-banken har aviserat att saldouppgift skall kosta 5 kr. och uttag med s. k. reservblankett (som används om man inte har tillgång till en vanlig uttagsblankett) skall kosta 10 kr. Detta är mycket höga avgifter på en service som är en följd av att en person låter lönemedlen stå inne på banken.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga finansministern:

Vill statsrådet medverka till att en anställd inte skall betala höga avgifter för att få reda på hur mycket han/hon har kvar av sin lön på ett lönekonto?

12 § Kammaren åtskildes kl. 16.17.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Gunborg Apelgren